

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3591/2565

นาย พ. กับพวกผู้ร้อง นางสาว ศ.ผู้ร้องสอด นาง ธ.ผู้คัดค้าน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.วิ.พ. มาตรา 188, ป.วิ.พ. มาตรา 27

ย่อ / หลักกฎหมาย

เดิมผู้ร้องทั้งสองยื่นคำร้องอย่างคดีไม่มีข้อพิพาท ขอให้ตั้งผู้ร้องทั้งสองเป็นผู้จัดการมรดกตามพินัยกรรมของ ร. ผู้ตาย โดยมีข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหา คือพินัยกรรมของ ร. ฉบับลงวันที่ 6 ธันวาคม 2557 ซึ่งพินัยกรรมระบุให้ผู้ร้องทั้งสองเป็นทายาทตามพินัยกรรม และให้ร่วมกันเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ศาลชั้นต้นมีคำสั่งประกาศตามคำร้องของผู้ร้องทั้งสองโดยชอบ ต่อมาผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านโดยมีข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหา คือสิทธิในฐานะทายาทโดยธรรมเพียงคนเดียวของผู้ตาย มีคำขอบังคับให้เพิกถอนพินัยกรรม อ้างว่าผู้ตายทำพินัยกรรมจริง แต่ทำโดยการชักล่อฉลและสำคัญผิด ตกเป็นโมฆะ และผู้ร้องทั้งสองมิใช่ทายาทโดยธรรม หรือผู้มีส่วนได้เสีย ศาลชั้นต้นมีคำสั่งในคำคัดค้านว่ารับคำคัดค้าน สำเนาให้ผู้ร้องทั้งสอง จึงให้ดำเนินคดีไปอย่างคดีมีข้อพิพาทตาม ป.วิ.พ. มาตรา 188 ซึ่งบัญญัติว่า "ในคดีที่ไม่มีข้อพิพาท ให้ใช้ข้อบังคับดังต่อไปนี้ (1) ให้เริ่มคดีโดยการยื่นคำร้องขอต่อศาล ...(4) บุคคลอื่นใดนอกจากคู่ความที่ได้ยื่นฟ้องคดีอันไม่มีข้อพิพาทได้เข้ามาเกี่ยวข้องในคดีโดยตรงหรือโดยอ้อม ให้ถือว่าบุคคลเช่นว่านี้มาเป็นคู่ความ และให้ดำเนินคดีไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยคดีอันมีข้อพิพาท..." ซึ่ง ป.วิ.พ. มีบทบัญญัติเกี่ยวกับคดีมีข้อพิพาทไว้ในภาค 2 ลักษณะ 1 มาตรา 170 ถึงมาตรา 188 เมื่อคำคัดค้านของผู้คัดค้านมีคำขอบังคับเป็นประเด็นสำคัญสองประการคือ 1. ขอให้ศาลชั้นต้นเพิกถอนพินัยกรรมของผู้ตายโดยกล่าวอ้างว่าพินัยกรรมตกเป็นโมฆะ ด้วยเหตุการชักล่อฉลและสำคัญผิด เท่ากับผู้คัดค้านโต้แย้งสิทธิโดยตรงต่อทายาทตามพินัยกรรมทุกคน เพราะหากฟังได้ตามคำคัดค้านเท่ากับทายาทตามพินัยกรรมย่อมไม่ได้รับสิทธิที่ระบุไว้ในพินัยกรรม คำคัดค้านของผู้คัดค้านจึงเท่ากับเป็นคำฟ้องต่อทายาทตามพินัยกรรมทุกคน และเป็นฟ้องแย้งต่อผู้ร้องทั้งสองด้วย ทั้งกรณีจะถือว่าผู้ร้องทั้งสองเป็นตัวแทนของทายาทตามพินัยกรรมทุกคนก็ได้ เนื่องจากยังไม่มี การตั้งผู้ร้องทั้งสองเป็นผู้จัดการมรดกตามพินัยกรรม การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นจึงชอบที่จะมีคำสั่งให้ผู้คัดค้านนำเสนอหมายเรียกพร้อมสำเนาคำคัดค้านต่อทายาทตามพินัยกรรมทุกคนและผู้ร้องทั้งสองเพื่อให้การต่อสู้คดี 2. ผู้คัดค้านมีคำขอให้ตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย โดยอ้างสิทธิในฐานะทายาทโดยธรรมแต่เพียงผู้เดียว เมื่อปรากฏตามบัญชีเครือญาติเอกสารท้ายคำร้องของผู้ร้องทั้งสองว่ายังมีทายาทที่มีสิทธิได้รับมรดกแทนที่อีก 7 คน รวมถึงผู้ร้องสอดในคดีด้วย และอาจยังมีทายาทโดยธรรมอื่นที่ยังไม่ปรากฏ รวมถึงอาจมีผู้มีส่วนได้เสียอื่นอีก ซึ่งบุคคลเหล่านี้ย่อมมีสิทธิโดยชอบที่จะเข้ามาในคดี เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ดำเนินคดีอย่างคดีมีข้อพิพาทแล้ว ชอบที่จะสั่งให้ผู้คัดค้านส่งหมายนัดพร้อมสำเนาคำคัดค้านให้ทายาทโดยธรรมทุกคนตามรายชื่อที่ปรากฏในขณะนั้น รวมถึงให้มีการประกาศสาธารณะคำคัดค้านเพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียอื่นที่อาจมีได้ทราบและเข้ามาปกป้องสิทธิ กรณีถือว่าศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.พ. ในข้อที่มุ่งหมายจะยังให้การเป็นไปด้วยความยุติธรรม และเป็นกรณีเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชนในเรื่องการส่งคำคู่ความและการพิจารณาคดีอาศัยอำนาจตาม ป.วิ.พ. มาตรา 27 ประกอบมาตรา 246 และ 252 เห็นควรให้เพิกถอนกระบวนการ

คำพิพากษา

ผู้ร้องทั้งสองยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งตั้งผู้ร้องทั้งสองเป็นผู้จัดการมรดกของนางศรีสมร ผู้ตาย และให้มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านและแก้ไขคำคัดค้านขอให้ศาลมีคำสั่งให้พินัยกรรมฉบับดังกล่าวเป็นโมฆะ และยกคำร้องของผู้ร้องทั้งสองกับมีคำสั่งตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ยกคำร้องของผู้ร้องทั้งสองและยกคำคัดค้านของผู้คัดค้านที่ขอให้ตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกรายนี้ ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองฝ่ายให้เป็นพับ ผู้ร้องทั้งสองและผู้คัดค้านอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 2 พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ตั้งนางธัญญชยาหรือชนัญญชยา ผู้คัดค้าน เป็นผู้จัดการมรดกของนางศรีสมร ผู้ตาย กับให้มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย นอกจากนี้ที่แก้ไขให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับ ผู้ร้องสอดยื่นคำร้องคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 2 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้อง ผู้ร้องสอดอุทธรณ์ ผู้ร้องทั้งสองยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา ศาลฎีกาไม่อนุญาต ศาลอุทธรณ์ภาค 2 พิพากษายกคำสั่งศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วมีคำสั่งใหม่ตามรูปคดี ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้อง ค่าฤชาธรรมเนียมสองศาลให้เป็นพับ ผู้ร้องสอดอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 2 พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับ ผู้ร้องสอดฎีกา โดยได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เดิมคดีนี้ ผู้ร้องทั้งสองยื่นคำร้องอย่างคดีไม่มีข้อพิพาท ขอศาลตั้งผู้ร้องทั้งสองเป็นผู้จัดการมรดกของนางศรีสมร ผู้ตาย โดยมีข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหา คือ พินัยกรรมของนางศรีสมร ฉบับลงวันที่ 6 ธันวาคม 2557 ซึ่งพินัยกรรมมีข้อความระบุผู้ร้องทั้งสองเป็นทายาทตามพินัยกรรม และให้ผู้ร้องทั้งสองร่วมกันเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ศาลชั้นต้นมีคำสั่งประกาศตามคำร้องขอ ผู้ร้องทั้งสองโดยชอบแล้ว ต่อมาผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้าน โดยมีข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหา คือ สิทธิในฐานะทายาทโดยธรรมเพียงคนเดียวของนางศรีสมร ผู้ตาย มีคำขอบังคับให้ศาลเพิกถอนพินัยกรรม อ้างเหตุว่า ผู้ตายทำพินัยกรรมจริง แต่ทำโดยการใช้กลฉ้อฉลและสำคัญผิดตกเป็นโมฆะ และอ้างเหตุว่าผู้ร้องทั้งสองมิใช่ทายาทโดยธรรม หรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย ศาลชั้นต้นมีคำสั่งในคำคัดค้านว่า "รับคำคัดค้านสำเนาให้ผู้ร้องทั้งสอง จึงให้ดำเนินคดีต่อไปอย่างคดีมีข้อพิพาท" เห็นว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 188 บัญญัติว่า "ในคดีที่ไม่มีข้อพิพาท ให้ใช้ข้อบังคับดังต่อไปนี้ (1) ให้เริ่มคดีโดยยื่นคำร้องขอต่อศาล...4) ถ้าบุคคลอื่นใดนอกจากคู่ความที่ได้ยื่นฟ้องคดีอันไม่มีข้อพิพาท ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีโดยตรง หรือโดยอ้อม ให้ถือว่าบุคคลเช่นว่ามานี้เป็นคู่ความ และให้ดำเนินคดีไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยคดีอันมีข้อพิพาท..." ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มีบทบัญญัติเรื่องวิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น เกี่ยวกับคดีมีข้อพิพาทไว้ตาม ภาค 2 ลักษณะ 1 วิธีพิจารณาสามัญในศาลชั้นต้น มาตรา 170 ถึงมาตรา 188 ดังนี้ เมื่อคำคัดค้านของผู้คัดค้านมีคำขอบังคับเป็นประเด็นสำคัญสองประการ ประการแรก คือ ขอให้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งเพิกถอนพินัยกรรมของผู้ตายโดยผู้คัดค้านกล่าวอ้างข้อเท็จจริงใหม่ว่า พินัยกรรมตกเป็นโมฆะ ด้วยเหตุการใช้กลฉ้อฉลและสำคัญผิด เท่ากับผู้คัดค้านโต้แย้งสิทธิโดยตรงต่อทายาทตามพินัยกรรมทุกคน เพราะหากฟังได้ตามคำคัดค้านเท่ากับทายาทตามพินัยกรรมย่อมไม่ได้รับสิทธิตามที่ระบุในพินัยกรรม และกระทบกระเทือนโดยอ้อมตามข้ออ้างของผู้คัดค้านที่อ้างว่า มีการใช้กลฉ้อฉล และสำคัญผิด คำคัดค้านของผู้คัดค้านจึงเท่ากับเป็นคำฟ้องต่อทายาทตามพินัยกรรมทุกคน และเป็นคำฟ้องแย้ง

ต่อผู้ร้องทั้งสองด้วย ทั้งกรณีจะถือว่าผู้ร้องทั้งสองเป็นตัวแทนของทายาทตามพินัยกรรมทุกคนก็ได้ เพราะยังไม่มี การตั้งผู้ร้องทั้งสองเป็นผู้จัดการมรดกตามพินัยกรรม การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นจึงชอบที่จะมีคำสั่งให้ผู้คัดค้านนำส่งหมายเรียก พร้อมสำเนาคำคัดค้านต่อ ทายาทตามพินัยกรรมทุกคน และผู้ร้องทั้งสอง เพื่อให้การต่อสู้คดีตามบทบัญญัติในมาตรา 172 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 57 (3) มาตรา 173 วรรคหนึ่งและมาตรา 177 แห่งประมวลกฎหมาย ดังกล่าวข้างต้น และเมื่อพิจารณาในส่วนขอของคำขอบังคับประการที่สอง ผู้คัดค้านมีคำขอให้ตั้ง ผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายโดยผู้คัดค้านอ้างสิทธิในฐานะเป็นทายาทโดยธรรมแต่ เพียงผู้เดียวของเจ้ามรดกผู้ตาย นั้น ตามเอกสารในสำนวนศาลชั้นต้นในขณะนั้น ปรากฏตาม เอกสารท้ายคำร้องของผู้ร้องทั้งสอง อ้างบัญชีเครือญาติผู้ตายระบุว่านางศรีสมร ผู้ตาย มีบุตร โดยชอบด้วยกฎหมาย 3 คน คือ ผู้คัดค้าน, นายศรพร ซึ่งถึงแก่ความตายก่อนเจ้ามรดก (ไม่มีทายาท) และนายวัลลภ โดยระบุว่านายวัลลภ ซึ่งถึงแก่ความตายไปก่อนเจ้ามรดก มีบุตร โดยชอบด้วยกฎหมายอีก 7 คน เท่ากับว่าหากพินัยกรรมตกเป็นโมฆะดังที่ผู้คัดค้านอ้าง ทรัพย์สินมรดกของผู้ตายย่อมตกเป็นสิทธิของทายาทโดยธรรม ซึ่งรวมถึงทายาทที่มีสิทธิรับมรดก แทนที่นายวัลลภคือบุตรทั้ง 7 คน ดังกล่าวข้างต้นซึ่งรวมถึงผู้ร้องสอดในคดีนี้ด้วย นอกจากนี้ยังอาจ มีทายาทโดยธรรมอื่นอีกที่ไม่ปรากฏรวมถึงอาจมีผู้มีส่วนได้เสียอื่นอีก เช่น เจ้าหนี้กองมรดก ซึ่ง บุคคลเหล่านี้ถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียทั้งโดยตรงและโดยอ้อมที่มีสิทธิเข้ามาในคดีนี้ได้ เมื่อ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ดำเนินคดีอย่างคดีมีข้อพิพาทแล้ว จึงชอบที่จะต้องสั่งให้ผู้คัดค้านส่งหมายนัด พร้อมสำเนาคำคัดค้านให้ทายาทโดยธรรมทุกคนตามรายชื่อที่ปรากฏในขณะนั้น รวมถึงสั่งให้มีการ ประกาศสาธารณะคำคัดค้านเพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียอื่นที่อาจมี ได้ทราบและเข้ามาปกป้องสิทธิได้ การที่ผู้คัดค้านอ้างในคำคัดค้านว่าเป็นทายาทโดยธรรมแต่เพียงผู้เดียว จึงไม่ตรงกับข้อเท็จจริง ตามที่ปรากฏในสำนวนและมีผลทำให้ผู้มีส่วนได้เสียอื่นรวมทั้งผู้ร้องสอด และผู้ร้องอื่นอีกหลายคน ตามที่ปรากฏในเวลาต่อมา ไม่ทราบข้อโต้แย้งสิทธิตามคำคัดค้าน และเป็นเงื่อนไขให้เกิดข้อพิพาท ขยายตัวทำให้การจัดการมรดกไม่อาจดำเนินการได้สำเร็จเรียบร้อย ถือว่าศาลชั้นต้นมิได้ ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนี้ในข้อที่มุ่งหมายจะยังให้การ เป็นไปด้วยความยุติธรรม และเป็นกรณีเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนในเรื่องการส่ง คำคู่ความ และการพิจารณาคดี อาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 ประกอบมาตรา 246 และ 252 เห็นควรให้เพิกถอนกระบวนการพิจารณาและให้ศาลชั้นต้นดำเนิน กระบวนการพิจารณาใหม่ตามกระบวนการดังวินิจฉัยมาข้างต้น และกรณีไม่จำต้องวินิจฉัยฎีกาของผู้ ร้องสอด เพราะไม่มีผลเปลี่ยนแปลงผลคดี พิพากษากลับ ให้เพิกถอนกระบวนการพิจารณาคดีใน ศาลชั้นต้นนับแต่คำสั่งรับคำคัดค้าน ให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ทั้งหมด โดยให้ ดำเนินกระบวนการเกี่ยวกับการประกาศสาธารณะคำคัดค้านและการส่งคำคู่ความพร้อม หมายเรียกและหรือหมายนัดแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดใหม่แล้วให้พิจารณาและพิพากษาใหม่ตาม รูปคดี ยกฎีกาผู้ร้องสอด ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสามศาลเป็นพับ

องค์คณะ

ธัชพงศ์ วิสุทธิสังวร · ชลิต กุญชนะสมิต · กิรติ เชียงปวน

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: thai-legal-corpus (CC-BY-4.0) ← deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/3591/2565>